

Ungdomstrinn i utvikling

Resultater fra «Spørsmål til skole-Norge våren 2014»
vedrørende satsingen «Ungdomstrinn i utvikling»

Jørgen Sjaastad

Arbeidsnotat 1/2014

NIFU

Ungdomstrinn i utvikling

Resultater fra «Spørsmål til skole-Norge våren 2014»
vedrørende satsingen «Ungdomstrinn i utvikling»

Jørgen Sjaastad

Arbeidsnotat 1/2014

Arbeidsnotat 1/2014

Utgitt av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning
Adresse PB 5183 Majorstuen, NO-0302 Oslo. Besøksadresse: Wergelandsveien 7, 0167 Oslo

Oppdragsgiver Utdanningsdirektoratet
Adresse Postboks 9359 Grønland, 0135 Oslo

www.nifu.no

Forord

NIFU har fått i oppdrag fra Utdanningsdirektoratet å evaluere satsingen «Ungdomstrinn i utvikling» 2013-2017. I denne første publikasjonen fra evalueringen presenteres skolelederes og skoleeieres første erfaringer med og forventninger til satsingen. Resultatene bygger på spørreskjemadata samlet inn som del av «Spørsmål til skole-Norge» våren 2014.

Evalueringsgruppen består av Tone Cecilie Carlsten, Vibeke Opheim, Idunn Seland, Jørgen Sjaastad og Eifred Markussen, med sistnevnte som prosjektleder. Nils Vibe takkes for samarbeidet om modulen «Ungdomstrinn i utvikling» i «Spørsmål til skole-Norge» og for tilrettelegging av datamaterialet.

Oslo, 28.05.14

Vibeke Opheim
Forskningsleder

Innhold

Sammendrag	7
1 Ungdomstrinn i utvikling	9
1.1 Satsingen «Ungdomstrinn i utvikling».....	9
1.2 Utdanningsdirektoratets spøringer.....	9
1.2.1 Skolelederne som besvarte undersøkelsen.....	10
1.2.2 Skoleeierne som besvarte undersøkelsen.....	10
2 Skoleledere	12
2.1 Deltagelse i satsingen.....	12
2.2 Oppfatninger av og forventninger til satsingen.....	13
2.2.1 Oppfatninger av satsingen.....	13
2.2.2 Forventede langtidseffekter av satsingen.....	13
2.2.3 Ulike respondenters oppfatninger og forventninger.....	15
2.3 Valg av satsingsområder.....	15
2.4 Deltagelse i nettverk.....	16
2.5 Utvalgte ressurser i satsingen.....	18
2.5.1 Ressurslærere ved skolen.....	18
2.5.2 Ressurspersoner fra universiteter og høyskoler.....	19
2.5.3 Nettbasert pedagogisk støttemateriell.....	20
2.5.4 Økonomiske ressurser fra kommunen.....	21
2.6 Oppsummering skoleledere.....	22
3 Skoleeiere	24
3.1 Skoleeiernes deltagelse i satsingen.....	24
3.2 Kjennskap til og forankring av satsingen.....	25
3.3 Oppfatninger av satsingen.....	26
3.4 Skoleeieres forventning til langsiktige endringer.....	26
3.5 Oppsummering skoleeiere.....	28

Sammendrag

På vegne av Utdanningsdirektoratet har NIFU fått i oppdrag å evaluere virkemidlene i satsingen «Ungdomstrinn i utvikling». Som ledd i evalueringen av virkemidlene utviklet NIFU to spørreskjema rettet mot henholdsvis skoleledere og skoleeiere. Våren 2014 ble disse spørreskjemaundersøkelsene integrert i «Spørsmål til skole-Norge», som også er kjent som Utdanningsdirektoratets spørringer. NIFU har en treårig rammeavtale for 2013 – 2015 med Utdanningsdirektoratet om å gjennomføre disse halvårlige spørreundersøkelser rettet mot skoler og skoleeiere.

I dette arbeidsnotatet presenteres resultatene fra spørringene vedrørende satsingen «Ungdomstrinn i utvikling». Dette vil gi kunnskap om status for satsingen våren 2014. En tilsvarende undersøkelse vil gjennomføres på et senere tidspunkt i satsingen.

Skolelederne tegner i spørreskjemaundersøkelsen et positivt bilde av satsingen «Ungdomstrinn i utvikling» og de sentrale virkemidlene i satsingen benyttes i stor grad. Ni av ti som er fasett inn i satsingen har deltatt i *skolebasert kompetanseutvikling* med ressurspersoners bistand, *nettbasert pedagogisk støttemateriell* benyttes av 85 % av skolelederne – inklusive de som ennå ikke er i gang med satsingen – og 92 % av respondentenes skoler deltar i lærende nettverk. Videre viser resultatene at skolelederne har positive forventninger til langtidseffektene av satsingen, blant annet i form av mer praktisk (64 %) og variert (82 %) undervisning og at den pedagogiske praksisen bedres (81 %). De forventer at satsingen totalt sett vil bli vellykket (68 %). Skoleledernes positivitet ser ut til å øke i takt med innfasingen. Desto mer involvert de er i satsingen, desto større tro har de på langtidseffektene. For respondentene som deltar i nettverk utviklet som del av satsingen, har flere tro på effekter i form av mer variert undervisning enn blant de som ikke deltar i slike nettverk (98 % mot 77 %), flere har tro på endring i skoleledelsens praksis (88 % mot 59 %) og flere har tro på at satsingen totalt sett blir vellykket (91 % mot 61 %). Dette tolker vi som et positivt signal.

Skoleeierens kjennskap til satsingen «Ungdomstrinn i utvikling» og strategidokumentet «Motivasjon og mestring for bedre læring» er svært god. Videre forteller omtrent 3 av 4 at satsingen er forankret i skoleeiers planverk.

Skoleeierne er enige om at skolene hadde hatt fokus på disse områdene uavhengig av satsingen. Men de er positive til utbyttet av satsingen, og forventer mer variert undervisning (83 %), bedret pedagogisk praksis (85 %), endring i skoleleders og skoleledelsens praksis (70 %) og at satsingen totalt sett blir vellykket (74 %). De har også større tro på kvalitetsøkning i samarbeidet mellom skoleeier og skoleledere enn det skolelederne har. Totalt 7 av 10 skoleeiere tror at «Ungdomstrinn i utvikling» vil bidra til en fortsatt utvikling ved skolene etter at satsingen er avsluttet.

1 Ungdomstrinn i utvikling

1.1 Satsingen «Ungdomstrinn i utvikling»

«Ungdomstrinn i utvikling» er navnet på Kunnskapsdepartementets satsing på ungdomstrinnet som ble igangsatt av Utdanningsdirektoratet skoleåret 2012/2013. Satsingen kom i etterkant av *Melding til Stortinget 22 (2010-2011) Motivasjon – Mestring – Muligheter*, hvor det ble fremmet et forslag om å gjøre opplæringen på ungdomstrinnet «mer praktisk og variert, og dermed mer motiverende og relevant».

Strategien for satsingen ble presentert i strategidokumentet «Motivasjon og mestring for bedre læring», som ble utgitt av Kunnskapsdepartementet i 2012. Her presenteres ulike tiltak som skal fremme praktisk og variert undervisning. Fire satsingsområder løftes frem: Klasseledelse og lesing, skriving og regning som grunnleggende ferdigheter. Sammen med disse satsingsområdene, som skolene velger selv, vil vurdering for læring og organisasjonslæring være gjennomgående temaer i «Ungdomstrinn i utvikling». Satsingen omfatter alle offentlige og private skoler med ungdomstrinn. Disse fases inn i ulike puljer gjennom perioden 2013-2017. Den første puljen ble faset inn høsten 2013. Hver pulje får støtte for deltagelse i tre semestre.

Tre ulike virkemidler står sentralt i satsingen. Den *skolebaserte kompetanseutviklingen* skal være rettet mot alle skoler på ungdomstrinnet, bestå av varierte fagtilbud og tilpasses lokale forhold. Universitets- og høyskolesektoren vil bistå skolene i deres arbeid blant annet gjennom faglig støtte innenfor satsingsområdene, tilrettelegging for faglig refleksjon og støtte til å analysere utviklingsbehov. Et annet sentralt virkemiddel i satsingen er *nettbasert pedagogisk støttmateriell*. Dette består blant annet av konkrete beskrivelser av god klasseledelse og god regne-, lese- og skriveopplæring, og er utviklet ved de nasjonale sentrene og universiteter og høyskoler. Et tredje virkemiddel i satsingen er lærende *nettverk*. Det legges opp til at lærere, skoleledere og representanter for skoleeiere arbeider sammen i ulike former for lærende nettverk. Disse kan ta utgangspunkt i eksisterende nettverk gjennom blant annet Ny GIV og GNIST, men det kan også etableres nye.

På oppdrag fra Utdanningsdirektoratet har NIFU fått oppgaven å evaluere virkemidlene i satsingen på ungdomstrinnet. Denne evalueringen følger satsingen fra 2013 til 2017 og avsluttes i 2018. Resultatene som presenteres her er et ledd i denne evalueringen.

1.2 Utdanningsdirektoratets spørringer

Evalueringens spørreskjemaundersøkelser til skoleledere og skoleeiere ble gjennomført som deler av «Spørsmål til skole-Norge» våren 2014, men presenteres i det foreliggende arbeidsnotatet og ikke i «spørring-rapporten».

Spørringene er halvårlige undersøkelser som skal bidra til å dekke Utdanningsdirektoratets kunnskapsbehov. Dette behovet er foranderlig, noe som medfører at det avtales fra halvår til halvår hvilke temaer som skal omfattes av undersøkelsene. Våren 2014 var altså satsingen «Ungdomstrinn i utvikling» ett slikt tema. Spørreundersøkelsen gjennomføres elektronisk og kommer som en lenke medfølgende en invitasjonsmail. I tillegg til lenken følger en pdf-versjon av spørsmålene som gir respondentene en mulighet til å forberede seg. For enkelte er det hensiktsmessig at flere involveres i besvarelsen, alt etter hvilke temaområder som omfattes av spørringen.

Spørringene er utvalgsundersøkelser, dette for å redusere spørreskjemabelastningen i skolesektoren. Utvalget er ikke tilfeldig, men trekkes på grunnlag av kriterier som skoletype, kommunetype, størrelse og geografi. På grunnskolenivå er det delt inn i tre sammenlignbare grupper som det veksles mellom.

1.2.1 Skolelederne som besvarte undersøkelsen

I utvalget var det våren 2014 totalt 380 skoler med ungdomstrinn. Ikke alle svarte på undersøkelsen, og det skiller mellom ulike typer manglende svar: Aktiv nekt, passiv nekt og mangelfulle besvarelser. Kategorien «passiv nekt» benyttes når personer mottar invitasjon og påminnelser uten å åpne undersøkelsen, mens «mangelfulle besvarelser» benyttes når personer har åpnet den elektroniske spørreundersøkelsen, men ikke besvart denne tilstrekkelig til å benyttes i analyser. Blant de 380 skolene med ungdomstrinn i utvalget var det personer ved 202 skoler som besvarte spørreskjemaene, noe som gir en responsrate på 53 %.

Den relativt lave responsraten svekker generaliserbarheten ved resultatene som presenteres her. Noen forhold bidrar likevel til å styrke argumentasjonen for at resultatene her er relevante. I Tabell 1.1 presenteres fordelingen av skolene i henholdsvis utvalget, blant respondentene og blant respondentene som er i satsingens pulje 1. Denne viser at skolelederne som besvarte undersøkelsen representerer skoler som ligner skolene i utvalget både med tanke på skolestørrelse, målt i elevtall, skoleslag og landsdel.

Tabell 1.1: Fordelingen av skolene i utvalget, blant respondentene og blant respondentene i pulje 1 med tanke på skolestørrelse (målt i elevtall), skoleslag og landsdel.

<i>Skolekjennetegn</i>	<i>Utvalget (380 skoler)</i>	<i>Respondentene (202 skoler)</i>	<i>Respondenter pulje 1 (77 skoler)</i>
Liten skole	25 %	27 %	25 %
Mellomstor skole	42 %	40 %	43 %
Stor skole	34 %	33 %	32 %
1-10-skole	58 %	58 %	47 %
Ungdomsskole	42 %	42 %	53 %
Oslo og Akershus	12 %	10 %	10 %
Østlandet	22 %	24 %	27 %
Sør- og Vestlandet	32 %	34 %	27 %
Midt- og Nord-Norge	33 %	32 %	35 %

1.2.2 Skoleeierne som besvarte undersøkelsen

I spørringenes utvalg våren 2014 var det 150 kommuner, og blant disse er gyldige besvarelser gitt av 102 skoleeiere (responsrate 68 %). Små og mellomstore kommuner er noe underrepresentert i datamaterialet. Tabell 1.2 gir utvalgte nøkkeltall vedrørende de 102 respondentenes kommuner.

Tabell 1.2: Kjennetegn ved de 102 respondentenes kommuner.

	<i>Respondentenes kommuner (102 skoler)</i>
<i>Innbyggere i kommunen</i>	
Under 3000	38
3000 - 9999	37
10.000 - 19.999	7
20.000 - 59.999	12
60.000 og mer	8
<i>Målform</i>	
Nynorsk	25
Bokmål	76
Ikke satt	1
<i>Landsdel</i>	
Oslo og Akershus	5
Østlandet	28
Sør- og Vestlandet	36
Midt- og Nord-Norge	32

Ulike personer kunne besvare spørreskjemaet på vegne av skoleeier (Tabell 1.3). De fleste respondentene satt i stillingen som skolefaglig ansvarlig.

Tabell 1.3: Respondentenes stilling i kommunen. Flere personer kunne svare på spørreskjemaet sammen.

<i>Stilling</i>	<i>Antall</i>
Rådmann, assisterende rådmann og lignende	8
Skolefaglig ansvarlig (utdanningsdirektør, skolesjef, oppvekstsjef, seksjonssjef for skole, kommunalsjef for utdanning o.l.)	85
Seksjonsleder, avdelingsleder og lignende stillinger på mellomledernivå	4
Rådgiver, konsulent, førstesekretær, sekretær og lignende	10
Rektor	1
SUM	108

2 Skoleledere

2.1 Deltagelse i satsingen

«Ungdomstrinn i utvikling» er et tilbud til alle private og offentlige skoler med ungdomstrinn, og disse fases inn på ulike tidspunkter i tidsrommet 2013-2017. Likevel er det ikke alle skoleledere som kjenner til satsingen, satsingens strategidokument eller sin egen skoles fremtidige deltagelse. I

Tabell 2.1 viser det seg at samtlige skoleledere for skoler i pulje 1 kjenner til satsingens strategidokument. Blant hele gruppen av respondenter, som altså også omfatter skoler som ikke er i pulje 1, er det totalt 20 % som hevder at deres skole ikke deltar i satsingen. Sistnevnte resultat diskuteres under.

Tabell 2.1: Antall respondenter fordelt på ulike deltagerstatuser i satsingen, samt disse gruppenes kjennskap til satsingen «Ungdomstrinn i utvikling» og strategidokumentet «Motivasjon og mestring for bedre læring».

<i>Deltar din skole i satsingen 'Ungdomstrinn i utvikling'?</i>	<i>Antall</i>	<i>Kjennskap til satsingen</i>	<i>Kjennskap til strategidokumentet</i>
Ja, skolen er i gang og deltar i pulje 1	77 (38 %)	100 %	100 %
Ja, skolen deltar i en senere pulje	81 (40 %)	96 %	95 %
Nei	41 (20 %)	71 %	71 %
Usikker / Vet ikke	3 (2 %)	33 %	0 %
SUM	202	92 %	91 %

Deltagelse i satsingen er frivillig, og det kan hende at det blant respondentene er noen som har takket nei til å delta. Likevel er det grunn til å tro at antallet personer som gir uttrykk for at deres skole ikke deltar i satsingen eller er usikre på dette, egentlig er lavere enn tabellen gir inntrykk av. Blant disse totalt 44 respondentene er det 23 respondenter som besvarer resten av spørreskjemaet som om de deltar i senere puljer. Årsaken til responsene på spørsmålet om deltagelse kan være at disse respondentene umiddelbart registrerte svaralternativet «Nei» og ga sin respons der, uten å registrere svaralternativet «Ja, skolen deltar i senere pulje».

I de videre analysene vil disse 23 personene inngå i gruppen «Deltar i senere puljer», mens de resterende 21 personene som svarte «Nei» (20) og «Usikker / Vet ikke» (1) vil utgjøre gruppen «Deltar ikke».

2.2 Oppfatninger av og forventninger til satsingen

2.2.1 Oppfatninger av satsingen

De 202 skolelederne fikk spørsmål om hvordan de oppfattet ulike sider av satsingen; økonomiske sider, hvorvidt dette betyr merarbeid for lærere og i hvilken grad dette åpner for nye satsingsområder ved skolene. Uttalelsene gitt i Tabell 2.2 ble vurdert på en femdelt skala fra «Helt enig» til «Helt uenig», med en nøytral midtkategori «Verken enig eller uenig». Ved å gi disse responsene verdier fra 1 (helt uenig) til 5 (helt enig), samt den nøytrale verdien 3 til respondentene som svarte «Vet ikke», ble gjennomsnittsverdien til personene i pulje 1 og senere puljer regnet ut. På disse spørsmålene var det svært få i gruppen som ikke deltar som ga respons (3 av 21). Disse er derfor ikke inkludert i tabellen. Merk at uttrykket «fokusområder» er benyttet i spørsmålene, og ikke uttrykket «satsingsområder». I tabellene vil vi derfor beholde uttrykket «fokusområde», ettersom det var dette respondentene ble bedt om å ta stilling til. I teksten vil vi bruke betegnelsen «satsingsområde», som er det korrekte begrepet innenfor satsingen *Ungdomstrinn i Utvikling*. I våre analyser og i teksten forutsetter vi at respondentene har oppfattet uttrykkene som sammenfallene, men dette vil utgjøre en liten feilkilde.

Tabell 2.2: Respondentenes grad av enighet i utsagn om satsingen. Gjennomsnittsverdier på en skala fra 1 («Helt uenig») til 5 («Helt enig»).

	<i>Pulje 1</i> (<i>n=77</i>)	<i>Senere puljer</i> (<i>n=104</i>)	<i>Cohens d¹</i>
Omfanget av tildelte midler samsvarer med satsingens strategi	3,18	2,80	-0,36*
Satsingen forutsetter at skolen får tildelt midler utover ordinært budsjett	3,36	3,38	0,02
Satsingen gir merarbeid for den enkelte lærer	3,00	2,92	-0,08
Satsingen gir ikke merarbeid fordi lærerne omprioriterer sin tidsbruk	3,12	2,99	-0,12
Satsingen omfatter fokusområder som skolen ville ha prioritert selv om dette ikke var en del av en satsingen	4,23	3,95	-0,31*
Satsingen gir skolen en mulighet til å arbeide med fokusområder som vi ellers ikke ville hatt mulighet til å prioritere	3,15	3,16	0,01

*Signifikant² på 0,05-nivå.

I Tabell 2.2 kommer det frem at respondentene er nøkterne til utsagnene, med gjennomsnittsverdier nært det nøytrale midtpunktet 3,0. Unntaket er utsagnet om at disse satsingsområdene hadde blitt prioritert uansett, hvor respondentene er mer enige enn uenige. Forskjellen mellom respondentene i pulje 1 og senere puljer er små. En liten forskjell finner vi i første utsagn, hvor respondentene i pulje 1 er noe mer enige i at omfanget av midler er tilstrekkelig. Dette henger sammen med resultatene i Tabell 2.17 og det faktum at det er de som er i gang som også har fått tilskudd til dette fra kommunen.

2.2.2 Forventede langtidseffekter av satsingen

Respondentene ble stilt spørsmål vedrørende forventede langtidseffekter av satsingen, både med tanke på læreres praksis, skoleledelsens praksis og samarbeidet mellom skole og skoleeier.

¹ *Cohens d* angir hvorvidt forskjellen mellom to gjennomsnitt er å betrakte som ubetydelige (absoluttverdi under 0,3), små (absoluttverdi mellom 0,3 og 0,5), middels store (absoluttverdi mellom 0,5 og 0,8) eller store (absoluttverdi over 0,8), og tar blant annet høyde for antallet personer (*n*) og gruppenes varians.

² *Signifikans* angir sannsynligheten for at en statistisk forskjell skal inntreffe ved en tilfeldighet dersom det i realiteten ikke er en forskjell. Eksempelvis er en forskjell «signifikant på 0.05-nivå» dersom det er under 5 % sjanse for at slike forskjeller skal inntreffe i datamaterialet dersom det i realiteten ikke er en forskjell.

Avslutningsvis fikk de det spørsmålet «Tror du at satsingen 'Ungdomstrinn i utvikling' totalt sett vil bli vellykket?». I Tabell 2.3 er det gitt en oversikt over respondentgruppene forventninger til ulike langtidseffekter. For å estimere hvorvidt forskjeller mellom respondentgruppene er signifikante eller ikke, blir Pearson Chi-Square³ regnet ut. I denne utregningen inkluderes bare de to gruppene «Pulje 1» og «Senere puljer». Puljen «Deltar ikke» er utelatt fordi denne gruppen skiller seg så tydelig ut at signifikante forskjeller alltid hadde blitt identifisert – selv om forskjellen mellom de to mer interessante gruppene ikke hadde vært dette.

Tabell 2.3: Respondentenes svar på spørsmålet «Tror du at satsingen 'Ungdomstrinn i utvikling' vil føre til det følgende ved deres skole i et lengre perspektiv?». Prosentandeler i hver gruppe som svarer «Ja», «Usikker / vet ikke» og «Nei».

	Pulje 1	Senere puljer	Deltar ikke	SUM
	(n=77)	(n=104)	(n=21)	(n=202)
	Ja/ Vet ikke/ Nei	Ja/ Vet ikke/ Nei	Ja/ Vet ikke/ Nei	Ja/ Vet ikke/ Nei
Mer praktisk undervisning	73 / 24 / 3	63 / 33 / 4	17 / 67 / 17	64 / 32 / 4
Mer variert undervisning**	95 / 5 / 0	78 / 19 / 3	33 / 50 / 17	82 / 15 / 3
Endring i lærernes eksisterende arbeidsformer**	86 / 14 / 0	60 / 35 / 5	9 / 73 / 18	68 / 29 / 4
Nye arbeidsoppgaver for lærerne	32 / 32 / 35	32 / 42 / 26	0 / 73 / 27	30 / 40 / 30
Bedret pedagogisk praksis	91 / 8 / 1	81 / 17 / 2	18 / 55 / 27	81 / 16 / 3
Endring i skoleleders/ skoleledelsens praksis**	85 / 11 / 4	59 / 35 / 6	9 / 55 / 36	66 / 27 / 7
Høyere kvalitet på samarbeidet med skoleeier	36 / 45 / 19	34 / 56 / 10	0 / 73 / 27	33 / 52 / 15
Tror du at satsingen "Ungdomstrinn i utvikling" totalt sett vil bli vellykket?*	80 / 20 / 0	66 / 30 / 4	14 / 86 / 0	68 / 30 / 2

*Forskjellen mellom de to første gruppene er signifikant på 0.05-nivå (Pearson Chi-Square)

** Forskjellen mellom de to første gruppene er signifikant på 0.01-nivå (Pearson Chi-Square)

Skolelederne har jevnt over tro på satsingens langtidseffekter og at denne blir vellykket. Tabell 2.3 viser videre at det er de skolelederne som er i gang med satsingen som i størst grad forventer positive langtidseffekter. I denne gruppen er det mange som forventer mer praktisk undervisning (73 %), mer variert undervisning (95 %) og bedret pedagogisk praksis (91 %). 85 % av disse tror på endring i ledelsens praksis. Totalt sett tror 4 av 5 i pulje 1 at satsingen blir vellykket, mens de resterende er usikre. Ingen respondenter i denne gruppen svarer «Nei» på uttalelsene som er kommentert her.

Også blant deltagere i senere puljer er forventningene gode. Igjen er det svært få som svarer «Nei» på de positivt ladde uttalelsene. Forskjellen fra respondentene i pulje 1 består stort sett i at omtrent 10-20 % færre svarer «Ja» og forteller at de er usikre på de ulike langtidseffektene. Blant de som ikke deltar svarer over halvparten at de ikke vet på uttalelsene, mens de resterende er fordelt mellom «Ja» og «Nei» - oftest med en overvekt på den negative siden.

Totalt sett har respondentene stor tro på positive langtidseffekter av satsingen «Ungdomstrinn i utvikling».

³ Pearson Chi-Square er en teknikk for å regne ut hvor mye ulike antall avviker fra det man kunne forvente dersom alle grupper forhold seg likt til et fenomen. Teknikken kan benyttes til å avgjøre om forskjeller i antall er signifikante eller ikke.

2.2.3 Ulike respondenters oppfatninger og forventninger

I Tabell 2.2 og Tabell 2.3 ser vi hvordan de som deltar i pulje 1 skiller seg fra de som deltar i senere puljer; forskjellen er liten med tanke på oppfatninger av satsingen, mens forskjellene er noe større med tanke på forventede langtidseffekter. I den videre gjennomgangen av spørreundersøkelsen vil sammenligninger av oppfatninger og forventninger bli gjort med tanke på flere slike kriterier. Som i Tabell 2.3 vil Pearsons Chi-Square-test kun gjennomføres for å teste forskjellen mellom de som er i pulje 1 og de som er med i senere puljer, ettersom gruppen som ikke deltar i utgangspunktet skiller seg sterkt fra de to andre gruppene.

Av kjennetegn ved respondentenes skoler som ble presentert i Tabell 1.1 – skolestørrelse, skoleslag og landsdel – er det få forskjeller å rapportere:

- *Skolestørrelse*: Om man sammenligner gjennomsnittsverdiene til respondenter fra små skoler med de fra store skoler (målt i elevtall) på spørsmålene om oppfatninger av satsingen, fremkommer ingen signifikante eller interessante forskjeller. Heller ikke på spørsmålene om forventede langtidseffekter er forskjellene store eller signifikante.
- *Skoleslag*: Sammenligninger av rene ungdomsskoler med 1-10-skoler gir samme resultat som sammenligninger av små og store skoler – ingen interessante eller signifikante forskjeller med tanke på oppfatninger av eller forventninger til satsingen.
- *Landsdel*: Her er det noen få forskjeller å rapportere, hovedsakelig grunnet ett skoleområde som ofte skiller seg fra andre. Skoleledere fra skoler i Oslo/Akershus er i større grad enige i at de ville ha prioritert satsingsområdene selv om dette ikke var en del av satsingen. Disse er i mindre grad enige i at satsingen er nødvendig for å kunne prioritere disse områdene.

2.3 Valg av satsingsområder

Skolene kan selv velge hvilket eller hvilke satsingsområder de skal prioritere i satsingsperioden. Blant respondentene som allerede er fasett inn og blant de som deltar i senere puljer, er det fortsatt en liten andel som ennå ikke har valgt dette. Klasseledelse er det satsingsområdet som flest respondenter har valgt, mens et mindretall av respondentene vil fokusere på skriving (Tabell 2.4).

Tabell 2.4: Valg av satsingsområder blant skolene i pulje 1 og skoler i senere puljer. Flere svar tillatt.

Fokusområde	Pulje 1 (n=77)	Senere puljer (n=104)	SUM (n=181)
Lesing	39 (51 %)	44 (42 %)	83 (46 %)
Skriving	11 (14 %)	15 (14 %)	26 (14 %)
Regning	31 (40 %)	34 (33 %)	65 (36 %)
Klasseledelse*	58 (75 %)	63 (61 %)	121 (67 %)
Har ikke valgt ennå**	2 (3 %)	19 (18 %)	21 (12 %)

* Forskjellen mellom gruppene signifikant på 0.05-nivå (Pearson Chi-Square)

** Forskjellen mellom gruppene signifikant på 0.01-nivå (Pearson Chi-Square)

Skolene har mulighet til å velge ett, to, tre eller alle fire satsingsområdene. Blant respondentene er det 60 % som rapporterer at de har valgt to eller flere satsingsområder. Bakgrunnen for valget av disse varierer. Tabell 2.5 viser at 7 av 10 respondenter har valgt satsingsområder som passer sammen med eksisterende satsinger ved skolen.

Hvilket satsingsområde skolen velger seg i satsingen kan ha betydning for hvorvidt skoleleder forventer at satsingen blir vellykket. I

Tabell 2.6 kommer det frem at de som har valgt satsingsområder som passer med eksisterende satsinger ved skolen, i større grad har en positiv forventning til utbyttet enn de som ikke har valgt satsingsområde av denne grunn.

Tabell 2.5: Begrunnelser for valg av satsingsområder ved skolene. Flere svar tillatt.

<i>Begrunnelse for valg av fokusområde</i>	<i>Pulje 1 (n=77)</i>	<i>Senere puljer (n=104)</i>	<i>SUM (n=181)</i>
At det passer med eksisterende satsinger på kommunalt nivå	35 (45 %)	49 (47 %)	84 (46 %)
At det passer med eksisterende satsinger ved vår skole	57 (74 %)	69 (66 %)	126 (70 %)
At elevene ved vår skole presterer svakere innen dette/disse områdene enn andre områder	19 (25 %)	33 (32 %)	52 (29 %)
Annet	4 (5 %)	4 (4 %)	8 (4 %)

Tabell 2.6: Forventninger til satsingens suksess blant respondenter som har og ikke har begrunnelser for valget av satsingsområder.

	<i>Fokusområdet passer med eksisterende satsinger på kommunalt nivå</i>		<i>Fokusområdet passer med eksisterende satsinger ved vår skole*</i>		<i>Elevene ved vår skole presterer svakere innen dette/disse områdene enn andre områder</i>	
	<i>Grunn for valg av fokus</i>	<i>Ikke grunn for valg av fokus</i>	<i>Grunn for valg av fokus</i>	<i>Ikke grunn for valg av fokus</i>	<i>Grunn for valg av fokus</i>	<i>Ikke grunn for valg av fokus</i>
Tror satsingen blir vellykket	66 %	69 %	75 %	54 %	69 %	67 %

* Forskjellen mellom gruppene signifikant på 0.02-nivå (Pearson Chi-Square)

2.4 Deltagelse i nettverk

Deltagelse i nettverk er et sentralt virkemiddel i satsingen på ungdomstrinnet. Noen nettverk er startet opp som direkte følge av «Ungdomstrinn i utvikling», mens andre er videreføringer av eksisterende nettverk, som for eksempel nettverk knyttet til Ny GIV, Vurdering for læring eller GNIST. Tabell 2.7 gir en oversikt over hvilke nettverk respondentene rapporterer å delta i.

Tabell 2.7: Skolenes deltagelse i ulike former for nettverk. Flere svar tillatt.

	<i>Pulje 1 (n=77)</i>	<i>Senere puljer (n=104)</i>	<i>Deltar ikke (n=21)</i>	<i>SUM (n=202)</i>
Nettverk med lærere på egen skole*	62 (81 %)	58 (56 %)	8 (38 %)	128 (63 %)
Nettverk med lærere på andre skoler	35 (45 %)	56 (54 %)	11 (52 %)	102 (50 %)
Nettverk utviklet som del av satsingen 'Ungdomstrinn i utvikling'	35 (45 %)	10 (10 %)	0 (0 %)	45 (22 %)
Nettverk utviklet som del av satsingen 'Ny GIV'	13 (17 %)	32 (31 %)	6 (29 %)	51 (25 %)
Nettverk utviklet som del av satsingen 'Vurdering for læring'	9 (12 %)	30 (29 %)	2 (10 %)	41 (20 %)
Nettverk utviklet som del av GNIST*	16 (21 %)	7 (7 %)	1 (5 %)	24 (12 %)
Skoleledernetverk	55 (71 %)	65 (63 %)	12 (57 %)	132 (65 %)
Andre former for nettverk	9 (12 %)	15 (14 %)	3 (14 %)	27 (13 %)
Skolen deltar ikke i nettverk	2 (3 %)	3 (3 %)	2 (10 %)	7 (3 %)
Vet ikke	0 (0 %)	1 (1 %)	0 (0 %)	1 (0 %)

*Forskjellen mellom de to gruppene som deltar er signifikant på 0.01-nivå (Pearson Chi-Square)

Respondentene som er med i pulje 1 rapporterer at alle lærerne ved skolen deltar i satsingen. Når det gjelder deltagelsen i nettverk som nevnt over, er det derimot variasjon i hvem som deltar. En oversikt over hvem dette er, er gitt i Tabell 2.8. Ettersom skolene ofte er med i flere nettverk, har hver respondent også mulighet til å rapportere flere ulike sammensettinger av personer som deltar fra skolen.

Tabell 2.8: Personer ved skolene som deltar i nettverkene. Flere svar tillatt.

	<i>Pulje 1 (n=77)</i>	<i>Senere puljer (n=104)</i>	<i>Deltar ikke (n=21)</i>	<i>SUM (n=202)</i>
Kun skoleleder/andre i ledelsen deltar i nettverk. Per i dag deltar ingen lærere.	31 (40 %)	35 (34 %)	3 (14 %)	69 (34 %)
Kun lærere deltar i nettverk. Per i dag deltar ikke skoleleder/andre i ledelsen i nettverk.	4 (5 %)	3 (3 %)	0 (0 %)	7 (3 %)
Skoleleder/andre i ledelsen og skolens lærere deltar i nettverk*	45 (58 %)	36 (35 %)	3 (14 %)	84 (42 %)
Ressurslærer(e) deltar*	44 (57 %)	18 (17 %)	0 (0 %)	62 (31 %)
Vet ikke	1 (1 %)	10 (10 %)	2 (10 %)	13 (6 %)
Deltar i en/flere former for nettverk	76 (99 %)	97 (93 %)	12 (57 %)	185 (92 %)

*Forskjellen mellom de to gruppene som deltar er signifikant på 0.01-nivå (Pearson Chi-Square)

Tabell 2.8 viser at svært få deltar i nettverk kun bestående av lærere. Oftest deltar skoleleder/ledelsen i slike nettverk. Totalt 34 % av respondentene er med i nettverk hvor det bare er skoleleder/ledelsen som deltar, og 42 % av respondentene er med i nettverk hvor både lærere og skoleleder/ledelsen deltar.

Av de 202 respondentene er det bare 17 som ikke rapporterer noen former for nettverksdeltagelse, blant annet fordi de ikke vet (13 personer). Dette betyr at 92 % av respondentenes skoler deltar i en eller annen form for nettverk. Kun 1 av de 77 personene i pulje 1 rapporterer ikke deltagelse i nettverk, mens det samme er tilfelle for 7 av de 104 personene i senere puljer. Blant de som ikke deltar i satsingen, er det 9 av 21 som ikke rapporterer noen former for nettverksdeltagelse.

Tabell 2.9: Forventninger til langtidseffekter av satsingen blant de som deltar og de som ikke deltar i nettverk utviklet som del av satsingen 'Ungdomstrinn i utvikling'.

	<i>Deltar dere i nettverk utviklet som del av satsingen 'Ungdomstrinn i utvikling'?</i>	
	Deltar	Deltar ikke
	<i>Ja/ Vet ikke/ Nei</i>	<i>Ja/ Vet ikke/ Nei</i>
Mer praktisk undervisning**	84 / 14 / 2	58 / 37 / 5
Mer variert undervisning**	98 / 2 / 0	77 / 19 / 4
Endring i lærernes eksisterende arbeidsformer*	84 / 16 / 0	62 / 33 / 5
Nye arbeidsoppgaver for lærerne	43 / 31 / 26	26 / 43 / 31
Bedret pedagogisk praksis*	95 / 5 / 0	77 / 19 / 4
Endring i skoleleders/ skoleledelsens praksis**	88 / 9 / 2	59 / 32 / 9
Høyere kvalitet på samarbeidet med skoleeier**	51 / 44 / 5	27 / 55 / 18
Tror du at satsingen "Ungdomstrinn i utvikling" totalt sett vil bli vellykket?***	91 / 9 / 0	61 / 36 / 3

* Forskjellen mellom gruppene signifikant på 0.02-nivå (Pearson Chi-Square)

** Forskjellen mellom gruppene signifikant på 0.01-nivå (Pearson Chi-Square)

Personene som oppgir å delta i nettverk utviklet «som del av satsingen 'Ungdomstrinn i utvikling'» skiller seg tydelig fra de andre. Omtrent halvparten av de som er i pulje 1 og hver tiende person i senere puljer er en del av slike nettverk (Tabell 2.7), og disse har gjennomgående større forventninger til langtidseffektene av satsingen (Tabell 2.9). Ingen lignende effekter fremkommer dersom man grupperer respondentene etter de andre nettverksformene.

I Tabell 2.9 ser vi at det blant de som deltar i nettverk utviklet som del av satsingen 'Ungdomstrinn i utvikling' er en vesentlig større andel som forventer langtidseffekter i form av mer praktisk og variert undervisning. Disse har større tro på at lærernes eksisterende arbeidsformer endres og at den pedagogiske praksisen styrkes. Flere i denne gruppen tror på en styrket kvalitet på samarbeidet med skoleeier, og hele 9 av 10 tror på en endring i skoleledelsens praksis. Totalt sett tror 91 % av disse at satsingen totalt sett blir vellykket, mot 61 % av de som ikke deltar i denne typen nettverk.

Effektene vi finner knyttet til deltagelse i denne typen nettverk er større enn effektene vi finner av å delta i pulje 1 (Tabell 2.3). Ettersom 45 % av de som er i pulje 1 også deltar i slike nettverk, tyder dette på at mye av effekten vi fant av å delta i pulje 1 kan tilskrives det at mange deltar i slike nettverk. Vi har altså en utvikling i tre steg: Skoleledere flest forventer gode langtidseffekter av satsingen. Disse forventningene er noe høyere hos de som blir fasett inn i satsingen, og blir man med i et nettverk utviklet som del av satsingen 'Ungdomstrinn i utvikling' styrkes troen på gode langtidseffekter ytterligere. Vi konkluderer her med at skoleledere får større tro på langtidseffektene desto mer de blir involvert i satsingen – et funn som må oppfattes som svært positivt for satsingen «Ungdomstrinn i utvikling».

2.5 Utvalgte ressurser i satsingen

Ulike former for ressurser skal bidra til den skolebaserte kompetanseutviklingen. Dette omfatter ressurslærere ved skolene, ressurspersoner ved universiteter og høyskoler, nettbasert pedagogisk støttemateriell og økonomiske ressurser fra kommunen.

2.5.1 Ressurslærere ved skolen

De 77 respondentene som deltar i pulje 1 fikk spørsmål om hvilken tilknytning deres ressurslærere hadde til deres skoler. En oversikt over dette er gitt i Tabell 2.10.

Tabell 2.10: Tilknytning til ressurslærer(e) blant de 77 skolene i pulje 1.

<i>Tilknytning til ressurslærer(e)</i>	<i>Antall</i>
Lærer(e) ved vår skole er oppnevnt til ressurslærer(e). Denne/disse er også ressurslærer(e) for andre skoler	8 (11 %)
Lærer(e) ved vår skole er oppnevnt til ressurslærer(e). Denne/disse er bare ressurslærer(e) for vår skole	49 (64 %)
Vi har knyttet til oss ressurslærer(e) som er ansatt ved annen skole	16 (21 %)
Vi har ikke knyttet til oss ressurslærer	3 (4 %)
Ikke besvart	1 (1 %)

I tabellen ser vi at 2 av 3 respondenter har ressurslærer som arbeider ved deres egen skole, og som ikke fungerer som ressurslærere for andre skoler. Omtrent 10 % har en ressurslærer ved sin skole som også fungerer for andre skoler, mens 20 % av respondentene er på mottakersiden med ressurslærere fra andre skoler.

2.5.2 Ressurspersoner fra universiteter og høyskoler

Ressurspersoner fra universiteter og høyskoler er ment å bidra til den skolebaserte kompetanseutviklingen. Dette kan skje gjennom ulike former for kontakt. I Tabell 2.11 ser vi at de aller fleste i pulje 1 har hatt besøk av slike ressurspersoner på sin skole. Omtrent 3 av 4 forteller at man også har møtt disse på samlinger utenfor skolen. Gjennom slik kontakt rapporterer 65 respondenter at ressurspersonene bistår i utviklingsprosesser, og 63 respondenter forteller at disse har hatt bistått i den skolebaserte kompetanseutviklingen med forelesninger og presentasjoner på skolen (Tabell 2.12).

Tabell 2.11: Ulike former for kontakt de 77 skolene i pulje 1 har hatt med ressurspersoner fra universitet og høyskoler. Flere svar tillatt.

<i>Kontakt med ressurspersoner</i>	<i>Antall</i>
Har hatt besøk av ressurspersoner/aktører fra universitet og/eller høgskole	68 (88 %)
Har møtt ressurspersoner/aktører fra universitet/høgskole på samlinger utenfor vår skole	56 (73 %)
Har hatt møter med ressurspersoner/aktører fra universitet/høgskole på andre måter (Skype, telefon, epost, Lync, etc.)	30 (39 %)
Har foreløpig ikke hatt kontakt/møter med universitet/høgskole, men har planer om det	6 (8 %)
Annet	1 (1 %)
Har ingen planer om kontakt med universitet/høgskole	0 (0 %)

Tabell 2.12: Representanter fra universitet og høyskoler sitt bidrag i skolebasert kompetanseutvikling blant de 77 skolene i pulje 1. Flere svar tillatt.

<i>Hvordan foregikk den skolebaserte kompetanseutviklingen med representant(er) fra universitet eller høyskoler?</i>	<i>Antall</i>
Ressurspersoner/aktører fra universitet og/eller høgskole har møtt lærere og/eller skoleleder(e) for å bistå i utviklingsprosesser	65 (84 %)
Ressurspersoner/aktører fra universitet og/eller høgskole har hatt forelesninger/presentasjoner for lærere og/eller skoleleder(e)	63 (82 %)
Annet	2 (3 %)

2.5.3 Nettbasert pedagogisk støttemateriell

Som del av satsingen på ungdomstrinnet ble det utviklet nettbasert pedagogisk støttemateriell innen lesing, skriving, regning og klasseledelse. I dette arbeidet sto de nasjonale sentrene og personer i universitets- og høyskolesektoren sentralt. Videre har skolene i satsingen fått tilgang på ressurser innen vurdering for læring og organisasjonslæring. Tilgangen på slike ressurser er gitt alle, og er ikke begrenset til skolene i pulje 1. I Tabell 2.13 kommer det frem at skolene som tilhører senere puljer i vel så stor grad som de i pulje 1 benytter disse ressursene. Videre ser vi at også en andel av respondentene som ikke deltar i satsingen benytter seg av disse ressursene.

Tabell 2.13: Hvilke nettbaserte ressurser de ulike skolene benytter seg av eller planlegger å benytte seg av.

<i>Nettbaserte ressurser</i>	<i>Pulje 1 (n=77)</i>	<i>Senere puljer (n=104)</i>	<i>Deltar ikke (n=21)</i>	<i>SUM (n=202)</i>
Lesing	56 (73 %)	74 (71 %)	7 (33 %)	137 (68 %)
Skriving*	33 (43 %)	54 (52 %)	6 (29 %)	93 (46 %)
Regning*	41 (53 %)	62 (60 %)	8 (38 %)	111 (55 %)
Klasseledelse*	63 (82 %)	61 (59 %)	4 (19 %)	128 (63 %)
Vurdering*	46 (60 %)	67 (64 %)	7 (33 %)	120 (59 %)
Andre områder	9 (12 %)	11 (11 %)	4 (19 %)	24 (12 %)

*Forskjellen mellom de to gruppene som deltar er signifikant på 0.01-nivå (Pearson Chi-Square)

I følge respondentene benyttes støttemateriellet innen de ulike områdene av mellom 46 % (skrivning) og 68 % (lesing) av respondentene, noe som henger sammen med hvilke satsingsområder skolene har valgt (Tabell 2.4). Totalt er det 171 respondenter (85 %) som oppgir å ha benyttet eller planlegger å benytte noen av ressursene gjort tilgjengelige gjennom satsingen.

Omtrent 80 % av de som har svart at de har et satsingsområde svarer også at de har benyttet eller planlegger å benytte ressurser innen dette området (Tabell 2.14). Mellom 40 % - 56 % av de som ikke har de respektive satsingsområdene gjør det samme.

Tabell 2.14: Prosentandel som benytter nettbaserte ressurser innen ulike områder blant de som har og de som ikke har dette satsingsområdet.

<i>Nettbaserte ressurser</i>	<i>Benyttes av skoler med dette fokusområdet</i>	<i>Benyttes av skoler uten dette fokusområdet</i>
Lesing*	84 %	56 %
Skriving*	77 %	41 %
Regning*	80 %	43 %
Klasseledelse*	79 %	40 %

*Forskjellen mellom gruppene signifikant på 0.01-nivå (Pearson Chi-Square)

De nettbaserte ressursene benyttes på ulike måter. Tabell 2.15 gir en oversikt over respondentenes bruk av disse.

Tabell 2.15: Skolenes bruk av nettbasert pedagogisk støttemateriell. Flere svar tillatt. Prosentandelen gitt i parentes refererer til antallet som oppgir å ha benyttet eller planlegger å benytte noen av de nettbaserte ressursene gjort tilgjengelig i tiltaket.

<i>Skolens bruk av nettbasert pedagogisk støttemateriell</i>	<i>Antall (prosent av 171)</i>
Lærere har benyttet det i forbindelse med den skolebaserte kompetanseutviklingen	107 (63 %)
Lærere har benyttet det til å utvikle sin undervisning, utover deltakelse i skolebasert kompetanseutvikling	108 (63 %)
Ressurslærer(e) har benyttet det	97 (57 %)
Det har blitt brukt i forbindelse med deltakelse i nettverk	54 (32 %)
Skolen har foreløpig ikke benyttet disse ressursene, men har planer om det	26 (15 %)
Annet	3 (2 %)
Skolen har ikke benyttet disse ressursene, og har ikke planer om det	1 (0,5 %)
Vet ikke	1 (0,5 %)

Blant de som har benyttet nettbaserte ressurser, svarer over halvparten at lærere har benyttet det i forbindelse med skolebasert kompetanseutvikling (63 %), at lærere har benyttet det til å utvikle egen undervisning (63 %) og at ressurslærere har benyttet det (57 %). Hver tredje benytter dette i forbindelse med deltakelse i nettverk.

Det er ingen vesentlige forskjeller på hvordan ressursene innen de ulike satsingsområdene benyttes (Tabell 2.16). De nettbaserte ressursene innen lesing, skriving, regning, klasseledelse og vurdering for læring har omtrent identiske bruksområder.

Tabell 2.16: Bruken av nettbasert pedagogisk støttemateriell innen ulike satsingsområder.

	<i>Lesing</i>	<i>Skriving</i>	<i>Regning</i>	<i>Klasseledelse</i>	<i>Vurdering</i>
Lærere har benyttet det i forbindelse med den skolebaserte kompetanseutviklingen	63 %	65 %	60 %	64 %	63 %
Lærere har benyttet det til å utvikle sin undervisning, utover deltakelse i skolebasert kompetanseutvikling	67 %	71 %	66 %	63 %	68 %
Ressurslærer(e) har benyttet det	58 %	54 %	58 %	55 %	52 %
Det har blitt brukt i forbindelse med deltakelse i nettverk	32 %	37 %	37 %	32 %	38 %

2.5.4 Økonomiske ressurser fra kommunen

Skolene har ikke hatt like ressurser til rådighet for gjennomføring av satsingen. Blant annet har kommunene ulik praksis med tanke på økonomisk støtte til deltakelse. Videre er ikke midler fordelt til skolene som er i satsingens siste to puljer.

Tabell 2.17: Kommunenes økonomiske støtte til skolenes deltagelse i satsingen.

	<i>Pulje 1 (n=77)</i>	<i>Senere puljer (n=104)</i>	<i>Deltar ikke (n=21)</i>	<i>SUM (n=202)</i>
Ja, midler fra ordinært kommunebudsjett	4 (5 %)	10 (10 %)	0 (0 %)	14 (7 %)
Ja, midler øremerket skolens deltagelse bevilget gjennom satsingen	37 (48 %)	8 (8 %)	0 (0 %)	45 (22 %)
Ja, begge deler	11 (14 %)	6 (6 %)	0 (0 %)	17 (8 %)
Nei, ingen midler utover skolens ordinære budsjett	16 (21 %)	39 (38 %)	6 (29 %)	61 (30 %)
Vet ikke	6 (8 %)	34 (33 %)	10 (48 %)	50 (25 %)
Ubesvart	3 (4 %)	7 (7 %)	5 (24 %)	15 (7 %)

Forskjellen mellom de to gruppene som deltar er signifikant på 0.01-nivå (Pearson Chi-Square)

Tabell 2.17 viser de naturlig store forskjeller mellom skolene som er i gang og de andre skolene på dette punktet. Blant skolene i pulje 1 får omtrent halvparten midler som er øremerket deltagelse i satsingen, et fåtall får midler fra ordinært budsjett og 14 % får begge deler. Omtrent 1 av 5 respondenter i pulje 1 får ingen midler fra kommunene utover skolens ordinære budsjett. Blant respondentene som kommer i senere puljer og som ikke deltar, er det en høy andel som enten ikke har fått midler, ikke vet eller ikke besvarte spørsmålet.

De som får midler fra kommunen utover skolens ordinære budsjett hevder, ikke overraskende, i vesentlig større grad enn de som ikke får dette at omfanget av tildelte midler samsvarer med satsingens strategi. På skalaen fra 1 til 5 har førstnevnte gruppe et gjennomsnitt på 3,27 mot 2,41 i den andre gruppen (Cohens $d = -0,77$). Videre har de som får slike midler fra kommunen også større tro på at satsingen blir vellykket. Mens 86 % av respondentene som får midler utover skolens ordinære budsjett tror at satsingen totalt sett blir vellykket, er det 62 % av de som ikke får dette som tror det samme (forskjellen er signifikant på 0.02-nivå, Pearson Chi-Square).

2.6 Oppsummering skoleledere

Som ledd i NIFUs evaluering av virkemidlene i satsingen «Ungdomstrinn i utvikling» ble et spørreskjema integrert i spørringene med spørsmål rettet til skoleledere vedrørende satsingen. Blant de 380 skolelederne med ungdomstrinn i spørringenes utvalg var det 202 som besvarte spørreskjemaet. Dette gir en svarprosent på 53 %. Flere forhold styrker imidlertid relevansen av resultatene som presenteres her. Skolene i datamaterialet er representative med tanke på skolestørrelse, skoleslag og landsdel. Videre er det liten grunn til å forvente at det kun er personer med sterke positive eller negative meninger om satsingen som besvarte undersøkelsen, ettersom invitasjonen til spørreskjemaet var knyttet opp til spørringene og ikke til satsingen på ungdomstrinnet.

Blant de 202 respondentene var 77 skoleledere i satsingens pulje 1. Totalt 21 skoleledere (10 %) ser ut til ikke å regne sin skole som del av satsingen, til tross for at dette er noe som skal omfatte alle skoler med ungdomstrinn i Norge.

Respondentene tegner et bilde av satsingen «Ungdomstrinn i utvikling» som er svært positivt. Med tanke på de sentrale virkemidlene i satsingen, skolebasert kompetanseutvikling, nettbaserte ressurser og deltagelse i nettverk, viser resultatene følgende:

- *Skolebasert kompetanseutvikling:* Ved skolene fasett inn i satsingen deltar alle lærere. 88 % av disse har hatt besøk av ressurspersoner fra universitet eller høyskole. Ressurspersonene har bistått i utviklingsprosesser (84 %) og gitt forelesninger ved skolen (82 %).

- *Nettbasert pedagogisk støttemateriell:* Til tross for at mange respondenter deltar i senere puljer eller oppgir ikke å delta i satsingen, svarer totalt 85 % at de har benyttet eller planlegger å benytte noen av ressursene gjort tilgjengelige gjennom satsingen. Omtrent 80 % av de som har svart at de har et bestemt satsingsområde svarer også at de har benyttet eller planlegger å benytte ressurser innen dette området. Blant de som bruker de nettbaserte ressursene skjer dette i forbindelse med skolebasert kompetanseutvikling (63 %), til å utvikle egen undervisning (63 %) og som støtte til ressurslærere (57 %).
- *Deltagelse i nettverk:* 92 % av respondentenes skoler deltar i ett eller flere nettverk, som stort sett involverer skolens ledelse og omtrent halvparten av tilfellene også involverer lærere. Blant de 77 skolene i pulje 1 er det 35 skoler som deltar i nettverk utviklet som del av satsingen.

Resultatene i spørreundersøkelsen tyder altså på at virkemidlene i satsingen benyttes i stor grad. Videre viser resultatene at respondentene har positive forventninger til langtidseffektene av satsingen.

- De forventer at undervisningen vil bli mer praktisk (64 %) og variert (82 %) og at den pedagogiske praksisen bedres (81 %).
- De forventer en endring i skoleleders og skoleledelsens praksis (66 %).
- De forventer at satsingen totalt sett vil bli vellykket (68 %).

Et mønster i datamaterialet er knyttet til respondentenes grad av involvering i satsingen. Skoleledernes positivitet ser ut til å øke i takt med innfasingen. Desto mer involvert de er i satsingen, desto større tro har de på langtidseffektene. Dette er et svært positivt signal.

- Respondentene i senere puljer har tro på effekter i form av mer variert undervisning (78 %), endring i skoleledelsens praksis (59 %) og at satsingen totalt sett blir vellykket (66 %). For respondentene som allerede er i gang, er de respektive prosentandelene henholdsvis 95 %, 85 % og 80 %.
- For respondentene som deltar i nettverk utviklet som del av satsingen, har flere tro på effekter i form av mer variert undervisning enn blant de som ikke deltar i slike nettverk (98 % mot 77 %), flere har tro på endring i skoleledelsens praksis (88 % mot 59 %) og flere har tro på at satsingen totalt sett blir vellykket (91 % mot 61 %).

Videre er troen på en vellykket satsing større hos de som har valgt satsingsområder som sammenfaller med eksisterende satsinger på skolen og blant de som får økonomisk støtte til deltagelse fra kommunen utover skolens ordinære budsjett. Andelen respondenter som anser omfanget av tildelte midler som for liten med tanke på satsingens strategi er ikke stor. Andelen som frykter at satsingen medfører merarbeid for den enkelte lærer er ikke høy, noe som muligens henger sammen med at satsingen for mange omfatter satsingsområder skolen ville ha prioritert uavhengig av satsingen.

Konklusjonen her er altså positiv. Virkemidlene i satsingen «Ungdomstrinn i utvikling» blir benyttet i stor grad og respondentene har tro på gode langtidseffekter. Denne troen styrkes med økt involvering i satsingen.

3 Skoleeiere

«Spørsmål til skole-Norge» går ut både til skoleledere og skoleeiere. På sammen måte som for skoleledere utviklet NIFU spørsmål til skoleeiere vedrørende «Ungdomstrinn i utvikling». Også til disse ble spørsmålene gitt våren 2014.

3.1 Skoleeiernes deltagelse i satsingen

I undersøkelsen rettet til skoleledere vedrørende «Ungdomstrinn i utvikling» kom det frem at det var forskjeller på skoleledere som allerede var i gang med satsingen – som deltok i pulje 1 – og skoleledere som skulle med i senere puljer. Hver skoleeier kan ha opptil noen titalls skoler, og disse vil fases inn på ulike tidspunkter i satsingen. I det videre vil vi sammenligne skoleeiere som har og som ikke har én eller flere skoler i pulje 1. Tabell 3.1 gir en oversikt over hvor mange skoleeiere som har et gitt antall skoler i pulje 1 og i alle puljene totalt.

Tabell 3.1: Skoleeierne fordelt etter antall skoler i pulje 1 og etter antall skoler i alle puljer. Hver kolonne summerer seg til n=102.

	<i>Pulje 1</i>	<i>Alle puljer</i>
0 skoler	62 skoleeiere	6 skoleeiere
1 skole	18 skoleeiere	50 skoleeiere
2 skoler	8 skoleeiere	17 skoleeiere
3 skoler	4 skoleeiere	10 skoleeiere
4 skoler	2 skoleeiere	6 skoleeiere
5 skoler	3 skoleeiere	3 skoleeiere
6 skoler	2 skoleeiere	
7 skoler	1 skoleeier	1 skoleeier
8 skoler	1 skoleeier	2 skoleeiere
9 skoler		
10-14 skoler		3 skoleeiere
15-19 skoler	1 skoleeier	1 skoleeier
20-24 skoler		1 skoleeier
25-29 skoler		
30-34 skoler		1 skoleeier

I Tabell 3.1 kommer det frem at 62 av de 102 skoleeiere ikke har noen skoler i pulje 1. Blant de resterende har 39 skoleeierne fra 1 til 8 skoler i pulje 1, mens én skoleeier har 15 skoler faset inn.

3.2 Kjennskap til og forankring av satsingen

Kjennskapen til satsingen «Ungdomstrinn i utvikling» og strategidokumentet «Motivasjon og mestring for bedre læring» var god blant skolelederne (

Tabell 2.1). Tilsvarende god kjennskap til disse finner vi også blant skoleeierne (Tabell 3.2). Blant annet forteller alle respondentene at de kjenner til strategidokumentet. Én skoleeier vil ikke si at kjennskapen til satsingen god, til tross for at vedkommende har 3 skoler med i pulje 1. I tabellen ser vi at omtrent 3 av 4 skoleeiere har forankret skolenes deltagelse i sitt planverk, både de som har skoler i pulje 1 (83 %) og blant de som ikke har dette (73 %).

Tabell 3.2: Skoleeiernes kjennskap til og forankring av satsingen «Ungdomstrinn i utvikling» og strategidokumentet «Motivasjon og mestring for bedre læring».

	Har skoler i pulje 1 (n=40)	Har ikke skoler i pulje 1 (n=62)	SUM (n=102)
Kjennskap til Kunnskapsdepartementets satsing «Ungdomstrinn i utvikling»	39 (98 %)	59 (95 %)	98 (96 %)
Kjennskap til strategidokumentet for satsingen på ungdomstrinnet; «Motivasjon og mestring for bedre læring», utgitt av Kunnskapsdepartementet i 2012	40 (100 %)	62 (100 %)	102 (100 %)
Skolenes deltagelse i satsingen «Ungdomstrinn i utvikling» er forankret i skoleeiers planverk	33 (83 %)	33 (73 %)*	66 (78 %)*

*17 av de 62 i gruppen «Har ikke skoler i pulje 1» fikk ikke spørsmålet, ettersom de ikke hadde noen skoler i verken pulje 1 eller pulje 2. Derfor oppgis prosentandelen av henholdsvis 45 og 85 skoler.

Et flertall av skoleeierne har altså forankret skolenes deltagelse i satsingen i sitt planverk. Med tanke på satsingens plass i kommunenes budsjett er situasjonen en annen. I Tabell 3.3 ser vi at et lite flertall av skolene (57 %) ennå ikke har fått midler til deltagelse utover deres ordinære budsjett. Denne andelen kan synke noe etter hvert som skolene fases inn i satsingen: Blant skoleeiere som har skoler i pulje 1 melder et lite flertall (55 %) at skolene enten får midler fra ordinært kommunebudsjett, øremerkede midler gjennom satsingen eller begge deler.

Tabell 3.3: Skoleeiernes økonomiske støtte til skolenes deltagelse i satsingen.

Er det satt av midler i kommunens budsjett til deltagelse i satsingen «Ungdomstrinn i utvikling»?	Har skoler i pulje 1 (n=40)	Har ikke skoler i pulje 1 (n=62)	SUM (n=102)
Ja, midler fra ordinært kommunebudsjett	7 (18 %)	7 (11 %)	14
Ja, midler øremerket skolenes deltagelse bevilget gjennom satsingen	7 (18 %)	9 (15 %)	16
Ja, begge deler	8 (20 %)	6 (10 %)	14
Nei, ingen midler utover skolenes ordinære budsjett	18 (45 %)	39 (63 %)	57

3.3 Oppfatninger av satsingen

Skoleeierne ble spurt om oppfatninger vedrørende omfanget av midler i satsingen, hvorvidt dette vil medføre merarbeid for lærerne og hva satsingen betyr for skolens muligheter for å sette fokus på ulike områder. I Tabell 3.4 ser vi at skoleeierne, på en skala fra 1 («Helt uenig») til 5 («Helt enig»), har gjennomsnittsverdier rundt skalaens midtpunkt 3 på flere utsagn. Det tydeligste unntaket fra dette er utsagnet om hvorvidt satsingsområdet hadde blitt prioritert også uten denne satsingen, hvor skoleeierne er mer enige enn uenige.

Tabell 3.4: Skoleeiernes grad av enighet i utsagn om satsingen. Gjennomsnittsverdier på en skala fra 1 («Helt uenig») til 5 («Helt enig»)

	<i>Har skoler i pulje 1 (n=40)</i>	<i>Har ikke skoler i pulje 1 (n=62)</i>	<i>Cohens d*</i>
Omfanget av tildelte midler samsvarer med satsingens strategi	3,02	2,98	0,04
Satsingen forutsetter at skolen får tildelt midler utover ordinært budsjett	3,11	3,51	-0,33
Satsingen gir merarbeid for den enkelte lærer	2,48	2,86	-0,36
Satsingen gir ikke merarbeid fordi lærerne omprioriterer sin tidsbruk	3,43	3,23	0,18
Satsingen omfatter fokusområder som skolen ville ha prioritert selv om dette ikke var en del av en satsingen	3,96	3,73	0,22
Satsingen gir skolen en mulighet til å arbeide med fokusområder som vi ellers ikke ville hatt mulighet til å prioritere	3,25	3,02	0,18

* Ingen av forskjellene er signifikante på 0,05-nivå.

Ingen signifikante forskjeller fremkommer på dette punktet mellom skoleeiere som har og som ikke har skoler i pulje 1. Hvis vi derimot slår sammen de to gruppene, og sammenligner disse med begge de tilsvarende gruppene med skolelederne, fremkommer heller ingen signifikante forskjeller (tabell ikke inkludert). Skoleledere og skoleeiere ser ut til å ha relativt like oppfatninger av satsingen på disse punktene.

3.4 Skoleeieres forventning til langsiktige endringer

Med tanke på satsingens langsiktige endringer, viste det seg at skolelederne var svært positive (Tabell 2.3). Respondentene samtykket med positivt ladde utsagn vedrørende læreres og skolelederes praksis, og et stort flertall forventet at satsingen totalt sett ville bli vellykket. Skoleeierne fikk de samme spørsmålene, og Tabell 3.5 viser deres responser.

Generelt er det få som svarer «nei» på uttalelsene, med unntak av utsagnet om forventning til nye arbeidsoppgaver til lærere. På de ulike utsagnene er det mellom 12 % og 35 % som svarer at de er usikre på de langsiktige endringene. Flertallet av skoleeierne svarer derimot «ja» på spørsmål om de tror på varige endringer, blant annet i form av mer variert undervisning (83 %), bedret pedagogisk praksis (85 %), endring i skoleleders og skoleledelsens praksis (70 %) og på spørsmålet om de tror satsingen totalt sett blir vellykket (74 %).

Relatert til spørsmål om langsiktige endringer, er spørsmålet om satsingen vil bidra til en fortsatt utvikling ved skolene etter at satsingen er over. Totalt 70 % av skoleeierne forventer dette, noe som bidrar til et positivt helhetsinntrykk med tanke på skoleeiernes forventninger til satsingen.

Tabell 3.5: Skoleeierens svar på spørsmålet «Tror du at satsingen 'Ungdomstrinn i utvikling' vil føre til det følgende ved deres skole i et lengre perspektiv?». Prosentandeler i hver gruppe som svarer «Ja», «Usikker / vet ikke» og «Nei».

	<i>Har skoler i pulje 1 (n=40)</i>	<i>Har ikke skoler i pulje 1 (n=62)</i>	<i>SUM (n=102)</i>
	<i>Ja/ Usikker / Nei</i>	<i>Ja/ Usikker / Nei</i>	<i>Ja/ Usikker / Nei</i>
Mer praktisk undervisning	55 / 42 / 3	63 / 27 / 10	60 / 33 / 7
Mer variert undervisning	87 / 13 / 0	84 / 11 / 5	85 / 12 / 3
Endring i lærernes eksisterende arbeidsformer	73 / 27 / 0	67 / 30 / 3	69 / 29 / 2
Nye arbeidsoppgaver for lærerne	32 / 27 / 41	41 / 28 / 31	38 / 27 / 35
Bedret pedagogisk praksis	89 / 11 / 0	84 / 16 / 0	86 / 14 / 0
Endring i skoleleders/skoleledelsens praksis	74 / 21 / 5	69 / 30 / 2	70 / 26 / 4
Høyere kvalitet på samarbeidet med skoleeier	62 / 30 / 8	48 / 39 / 13	54 / 35 / 11
Tror du satsingen «Ungdomstrinn i utvikling» vil bidra til en fortsatt utvikling ved skolen(e) etter at satsingen er avsluttet?	70 / 30 / 0	70 / 27 / 3	70 / 28 / 2
Tror du at satsingen «Ungdomstrinn i utvikling» totalt sett vil bli vellykket?	84 / 16 / 0	68 / 29 / 3	74 / 24 / 2

Mens man i Tabell 2.3 fant enkelte forskjeller mellom skoleledere som er i pulje 1 og de som er i senere puljer, er det i Tabell 3.5 ingen signifikante forskjeller mellom skoleeiere som har skoler i pulje 1 og de som ikke har dette. Ved å slå disse gruppene sammen, kan man videre sammenligne skoleeierens forventninger til varige endringer med skoleledernes forventninger. Nøkkeltall fra de to tabellene er gjengitt i Tabell 3.6.

Tabell 3.6: Sammenligning av skolelederes og skoleeieres forventninger til langsiktige endringer som resultat av satsingen «Ungdomstrinn i utvikling». Prosentandeler i hver gruppe som svarer «Ja», «Usikker / vet ikke» og «Nei».

	<i>Sum skoleledere (n=202)</i>	<i>Sum skoleeiere (n=102)</i>
	<i>Ja/ Vet ikke/ Nei</i>	<i>Ja/ Vet ikke/ Nei</i>
Mer praktisk undervisning	64 / 32 / 4	60 / 33 / 7
Mer variert undervisning	82 / 15 / 3	85 / 12 / 3
Endring i lærernes eksisterende arbeidsformer	68 / 29 / 4	69 / 29 / 2
Nye arbeidsoppgaver for lærerne	30 / 40 / 30	38 / 27 / 35
Bedret pedagogisk praksis	81 / 16 / 3	86 / 14 / 0
Endring i skoleleders/ skoleledelsens praksis	66 / 27 / 7	70 / 26 / 4
Høyere kvalitet på samarbeidet med skoleeier*	33 / 52 / 15	54 / 35 / 11
Tror du at satsingen «Ungdomstrinn i utvikling» totalt sett vil bli vellykket?	68 / 30 / 2	74 / 24 / 2

*Forskjellen mellom de gruppene er signifikant på 0.01-nivå (Pearson Chi-Square)

Tabell 3.6 viser at skolelederne og skoleeierne er svært samstemte i sine forventninger til langsiktige endringer som følge av «Ungdomstrinn i utvikling». Punktet to du gruppene responderer forskjellig på, angår kvaliteten på samarbeidet mellom nettopp de to gruppene. Mens over halvparten av skoleeierne tror på varig kvalitetsøkning i sitt samarbeid med skolene, er det bare en tredel av skolelederne som forventer det samme.

3.5 Oppsummering skoleeiere

Spørreundersøkelsen til skoleeiere ble rettet mot 150 skoleeiere, hvorav 102 besvarte, noe som gir en responsrate på 68 %. Blant disse respondentene var det 40 som representerte kommuner med én eller flere skoler fasett inn i pulje 1.

Kjennskapen til satsingen «Ungdomstrinn i utvikling» og strategidokumentet ««Motivasjon og mestring for bedre læring» er svært god. Omtrent alle kjenner til disse. Større er derimot variasjonen på hvorvidt satsingen er forankret i skoleeiers planverk. Dette er tilfelle for omtrent 3 av 4 skoleeiere. Litt over halvparten av de som har skoler i gang i pulje 1, har satt av midler til skolers deltagelse utover skolens ordinære budsjett.

På spørsmål vedrørende omfanget av midler i satsingen, hvorvidt dette vil medføre merarbeid for lærerne og hva satsingen betyr for skolens muligheter for å sette fokus på ulike områder, har skoleeierne moderate oppfatninger. Der disse uttrykker sterkest enighet, er på spørsmålet om skolene hadde hatt fokus på disse områdene uavhengig av satsingen. Det er her ingen signifikante forskjeller mellom de som har skoler fasett inn i pulje 1 og de som ikke har dette. Det er det heller ikke på spørsmål om hvilke varige endringer de tror satsingen fører til. Som skolelederne er også disse svært positive til utbyttet av satsingen:

- De forventer mer variert undervisning (83 %).
- De forventer bedret pedagogisk praksis (85 %).
- De forventer endring i skoleleders og skoleledelsens praksis (70 %).
- De forventer at satsingen totalt sett blir vellykket (74 %).
- De har også større tro på kvalitetsøkning i samarbeidet mellom skoleeier og skoleledere enn det skolelederne har.

Satsingen er knyttet opp til skolebasert kompetanseutvikling og organisasjonslæring, og har derfor potensiale til å ha utbytte i senere satsinger. Totalt 7 av 10 skoleeiere tror at «Ungdomstrinn i utvikling» vil bidra til en fortsatt utvikling ved skolene etter at satsingen er avsluttet.

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic Institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no